
Warszawa, dn. 17.05.2021 r.

CMok 2021/05/01

Szanowny Pan
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
Andrzej Szweda-Lewandowski
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Szanowny Panie Dyrektorze,

zwracamy się z prośbą o objęcie torfowiska w dolinie Rospudy ochroną międzynarodową poprzez utworzenie Obszaru Ramsar Bagienna Dolina Rospudy.

Ponawiamy niniejszym wniosek z 2014 roku – jako załączniki (do pisma w wersji elektronicznej) przekazujemy Kartę informacyjną obszaru wodno-błotnego objętego Konwencją Ramsarską (RIS) dotyczącą Doliny Rospudy, poprawioną zgodnie z uwagami Departamentu Zarządzania Zasobami Przyrody GDOŚ i RDOŚ w Białymstoku i wysłaną do GDOŚ w grudniu 2014.

Dolina Rospudy jest obszarem, który w naszej ocenie w pełni zasługuje na objęcie szczególną ochroną i potrzebuje jej dla zagwarantowania trwałego zachowania unikalnych walorów przyrodniczych. Docelowo uważamy też, że należałoby powołać na tym obszarze rezerwat przyrody, jednak zdajemy sobie sprawę, że jest to w obecnej sytuacji własnościowej trudne.

Proponowany obszar Bagienna Dolina Rospudy spełnia trzy pierwsze kryteria identyfikacji obszarów wodno-błotnych o znaczeniu międzynarodowym wymienione w Załączniku II do dokumentu „*Explanatory Note and Guidelines for completing the Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS)*”:

Kryterium 1: Teren podmokły powinien być uznany za ważny w skali międzynarodowej, jeśli zawiera reprezentatywny, rzadki lub unikalny przykład naturalnego lub zbliżonego do naturalnego typu terenu podmokłego występującego w odpowiedniego regionu biogeograficznego.

Torfowisko w dolinie rzeki Rospudy jest jednym z najlepiej zachowanych torfowisk niskich w Europie. Dzięki niezaburzonej hydrologii i niewielkiej presji człowieka na przestrzeni dziejów, torfowisko ma charakter zbliżony do naturalnego. Jest to ”podręcznikowy”, reprezentatywny przykład torfowiska niskiego przepływowego. Tego typu ekosystem, o tak dużej powierzchni i tak dobrym stanie zachowania jest obecnie w Europie absolutną rzadkością, co wynika z powszechnego osuszenia torfowisk niskich na cele rolnicze. Nawet torfowiska niskie objęte ochroną, zostały w przeszłości dotknięte pracami melioracyjnymi, które w jakimś stopniu zaburzyły ich funkcjonowanie. Zaburzenia hydrologiczne uruchamiają na torfowiskach niskich proces sukcesji w kierunku zbiorowisk zaroślowych lub szuwarowych. Na torfowiskach w Dolinie Rospudy nie wykopano ani jednego rowu, co zagwarantowało ich wyjątkową stabilność ekologiczną, umożliwiając trwanie bogatych gatunkowo mechowisk bez potrzeby działań ochrony czynnej.

Obszar spełnia wszystkie wymagania wymienione dla torfowisk w Rezolucji Ramsar VIII.11 “*Additional guidance for identifying and designating under-represented wetland types as Wetlands of International Importance*”:

- posiada nienaruszoną hydrologię,

- obecna jest na nim roślinność torfotwórcza,
- ma potencjał do funkcjonowania jako ostoja regionalnej lub globalnej bioróżnorodności,
- stanowi magazyn dwutlenku węgla,
- ma zdolność do wiązania dwutlenku węgla z atmosfery,
- stanowi zapis procesów geochemicznych i paleoekologicznych,
- prezentuje znaczącą różnorodność hydrochemiczną,
- ma wyraźną makro- i mikro-morfologię (np. układ strefowy w poprzek doliny rzecznej i wzdłuż rzeki, odzwierciedlony w warunkach abiotycznych i roślinności).

Zgodnie ze wspomnianą Rezolucją, szczególną uwagę należy zwrócić na wyznaczenie torfowisk, które posiadają przynajmniej niektóre z powyższych cech.

Kryterium 2: Teren podmokły powinien być uznany za ważny w skali międzynarodowej, jeśli wspiera narażone, zagrożone, lub krytycznie zagrożone gatunki lub zagrożone zbiorowiska ekologiczne.

Otwarte torfowiska są ostatnią ostoją wielu gatunków roślin zagrożonych w Polsce oraz na terenie całej Europy. Spośród gatunków występujących na proponowanym obszarze, 13 gatunków roślin naczyniowych znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin (np. *Eriophorum gracile*, *Carex chordorrhiza*, *Baeothryon alpinum*), 32 gatunki roślin naczyniowych, mchów i wątrobowców wymienione są w czerwonej liście roślin i grzybów Polski (np. *Meesia triquetra*, *Paludella squarrosa*, *Tomentypnum nitens*), a 75 gatunków jest objętych ochroną w Polsce. Dolina jest jedynym miejscem w Polsce, w którym występuje miodokwiat krzyżowy *Herminium monorchis*. Niemal całe torfowisko w dolinie Rospudy zajmują siedliska przyrodnicze chronione w ramach sieci Natura 2000: 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk oraz 91D0 Bory i lasy bagiennie.

Kryterium 3: Teren podmokły powinien być uznany za ważny w skali międzynarodowej, jeśli wspiera populacje gatunków roślin i/lub zwierząt ważnych dla utrzymania różnorodności biologicznej danego regionu biogeograficznego.

Torfowisko w Dolinie Rospudy jest miejscem występowania najliczniejszych i najlepiej zachowanych w Polsce populacji dwóch gatunków objętych Dyrektywą Siedliskową UE: lipiennika Loesela *Liparis loeselii* i skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*.

Powyżej wskazane cechy Doliny Rospudy stawiają ten obszar wśród najcenniejszych ekosystemów bagiennych – nie tylko w skali Polski, ale także w szerokim kontekście europejskim. Zachowanie go jest ważne nie tylko dla ochrony unikalnej różnorodności biologicznej – jest też ważne dla nauki, stanowi unikalny obiekt referencyjny, dzięki któremu możemy badać procesy ekologiczne i ekohydrologiczne, które poza tym znamy niemal wyłącznie z zapisów kopalnych w torfowych profilach stratygraficznych. Jesteśmy przekonani, że bagienna dolina Rospudy jest obszarem wodno-błotnym o znaczeniu międzynarodowym, dlatego podejmujemy ponownie próbę zaproponowania zgłoszenia tego obszaru przez Polskę jako obszaru Ramsar i pozostajemy z nadzieją na pozytywne rozpatrzenie naszego wniosku.

Z poważaniem